

Posudek diplomové práce Terezy Černé „Cesta mužů a žen do komunální politiky Kutné Hory“

Na úvod konstatuji, že Tereza si pro svou práci vybrala téma tradiční, ale nosné. V českém kontextu stále není k dispozici dost prací, které by zkoumaly rozdíly mezi podmínkami politické „kariéry“ ženy a mužů. Jak sama uvádí, následovala v tomto ohledu Marcelu Adamusovou, což nabízí komparativní přesah.

Po formální stránce jsem jen zřídka zachytil nějaký překlep a odkazovací aparát splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Některé podkapitoly jsou však zbytečně krátké (např. 1.1.1., 3.3.2.), což vede ke zbytečnému kouskování textu. Nemyslím také, že je vhodné v diplomové práci uvádět bez překladů anglické výrazy (Polity, politics, policy). Pokud tak činí jiní autoři, jako třeba uváděný Balík, pak je třeba jej kritizovat za tuto „kolonizaci“ češtiny angličtinou. Nevím, proč jsou mezery mezi odstavci a proč jsou tak velké bílé plochy na řadě stránek (str. 43, 44, 49, 50)? Poměrně rozsáhlé tabulky mohly být prezentovány v přílohách.

Teoretická část trpí tendencí nekriticky přejímat názory autorit. Například Krejčího paušalizující charakteristiky levice a pravice na str. 14 by si jistě zasloužily komentář, protože v českém kontextu asi zjevně neplatí, že: „pravice je vyhledávána pro zájmy horních a dominantních sociálních tříd a vrstev.“ Jak by jinak mohla mít tak vysokou voličskou podporu? Podobně se daly kritizovat prezentované výzkumy CVVM (str. 19), za to, že ignorují genderový rozměr věci. Nevidím také důvod, proč vysvětlovat tak podrobně fungování zastupitelstva.

V podstatě musím konstatovat, že jsem nezaregistroval jediné vymezení se vůči citovaným autorům a autorkám. I když použije obrat „nejspornějším argumentem je...“ (str. 25), již nevysvětluje, proč je podle ní argument sporný či lépe, dělá to natolik nejasně, že čtenář neví, co si z toho vzít. Teoretická část proto působí velmi „faktograficky“, ačkoliv fakta nejsou nic jiného než konstrukce, k čemuž se autorka hlásí na str. 21.

Za problematickou považuji prezentovanou definici klíčového pojmu „společenská struktura“: „Pod pojmem společenských struktur si můžeme představit určitá materiální, společenská fakta, ke kterým se jedinec vztahuje a prostřednictvím se vytváří naše zájmy“ (str. 21). Odkud ji autorka má? A v čem je nedostatečná?

Podobně, od koho je přebrána definice moci na str. 22? A jak se má k jiným koncepcím moci? Jak jde dohromady věta: „Politici a političky mají moc...“ s tezí: „moc není vlastností jednotlivců, ale jde o základní aspekt sociálního života, nedílnou součást všech sociálních vztahů“ (str. 22)? Ona ale celá diskuse na str. 22-23 je dost problematická. Každý odstavec je o něčem jiném a nevidím žádnou logickou linku argumentu.

Podobný rozpor při diskusi moci je na str. 31: „Na muže a ženy v politice bývá uplatňováno odlišné pojetí moc. Pro ženy je méně často důležitá funkce a postavení, naopak svou roli chápou jako veřejnou službu...“

Mimochodem, hegemonní maskulinita není o převaze nějakých mužů nad méně silnými muži, což je ostatně řečeno hned v následujícím odstavci. A už vůbec se nedá mluvit o nějakých „hegemonních“ mužích. A proč by měli být bílí a heterosexuální? A co to je „ryzí mužská identita“?

Postrádám definice dalších klíčových pojmů: gender, femininita, maskulinita, heteronormativní diskurs... Stačily by v poznámkách pod čarou.

Některé formulace nejsou nejjobratnější, viz např.:

str. 22 – Do oblasti genderové tematiky se řadí velké množství různorodé problematiky...

str. 25 – Vyrovnané zastoupení žen a mužů je potřebné a pro doložím argumenty.

str. 46 - Každá teorie vychází z metodologie, jež má tři různé úrovně. (ontologie, epistemologie, metodologie).

str. 63 – Tato dominantní technika vychází ze zaběhlého genderového řádu, který je stále nekriticky přijímán a vykonáván.

V podkapitole 3.2. Faktory ovlivňující zastoupení žen v politice jsem postrádal zevrubnější diskusi těchto faktorů.

Úvodní odstavec empirické části odhaluje, že si autorka neuvědomuje rozdíl mezi výzkumnou otázkou a jejím rozvedením do dílčích otázek. Z abstraktu jsem vyrozuměl, že její výzkumná otázka se týkala motivací a důvodů, proč muži a ženy vstupují do komunální politiky. Ve zmíněném odstavci jsou však prezentovány i otázky, které se týkají bytí v politické funkci.

Následující stránky pro mne také byly překvapením, neboť jsem nejprve očekával diskusi metodologických východisek a zvolené metody. Historický kontext, diskuse voleb v Kutné Hoře v letech 1994-2010 a složení zastupitelstva podle mne patří do teoretické části. Následující diskuse metodologických východisek je zmatená a neodráží text Guby a Lincoln.

Struktura rozhovoru prezentovaná v příloze nemá standardní podobu otázek a rozvádějících podotázek. Není tedy jasné, které jsou hlavní a které rozvádějící. Některé otázky jsou návodné (Setkáváte se s nějakými bariérami při své práci v zastupitelstvu?), jiné by se spíše hodily do dotazníku (Mají podle vašich zkušeností muži a ženy v komunální politice stejné slovo?).

Pokud jde o kódování, nejsem si jist, že Tereza skutečně mohla naplnit svůj cíl a kódovat na všech třech úrovních, které zná zakotvená teorie, jak píše v Úvodu. Silně pochybuji, že měla možnost provést selektivní kódování, které předpokládá opakované rozhovory s narátory/kami. Ostatně v empirické části diskutuje jen první dvě úrovně kódování a rozpačitost ohledně třetí úrovně je patrná z podkapitoly 4.7.3.

Samotná analýza přináší několik polemik s předchozími výzkumy, což lze ocenit (např. s Havelkovou, str. 58). Podobně je vidět snahu provázat empirickou část s teoretickou. Za šťastné však nepovažuji organizování textu po jednotlivých kódech/kategoriích a obecně po jednotlivých úrovních kódování. Analýza má jít po tématech, jako například důvody vstupu do politiky, ambice žen a mužů, organizace času, vnímání znevýhodnění žen, přístup k vyrovnávacím opatřením či jazyk orátorů/ek. Kódy pouze pomáhají „otevřít“ data, ale kódování nelze zaměňovat se samotnou analýzou. Velmi důležitá by byla kapitola o jazyce: Jaké genderové metafory orátoři/rky používají? Jaké genderové stereotypy? Jak se projevuje biologický determinismus? Atd. Takto autorka sice nabízí pokusy o dílčí analytické vhledy, ale analýza postrádá vnitřní strukturu a gradaci.

Samostatnou kapitolou jsou závěry, které nemohou vyplývat z dat, jako například: „Jak v mém výzkumu, tak v praktickém životě se ukazuje, že ženy, když se rozhodnou vstoupit do politiky, tak i přestože mají rodinu, dokážou odvádět kvalitní práci...“ (str. 62). Na základě rozhovorů samozřejmě nelze hodnotit, jak kvalitní práci kdokoliv odvádí.

Závěr v podstatě shrnuje obsahy jednotlivých částí práce, ale také nabízí některé matoucí formulace. Nerozumím například diskusi bariér, kde se dohromady míchají bariéry vstupu do politiky (mateřská role) s bariérami realizace nějaké politiky (finanční bariéry) či s bariérami při obsazování politických funkcí (výsledky voleb).

Celkově tedy práci hodnotím na úrovni slabší trojky.

Ing. Petr Pavlík, Ph.D.
oponent

6. 6. 2012